

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST, V., KOHÁRY-UTCA 4., II. EM.
Minden pénz a lelkészi hivatal címére küldendő.

Megjelenik havonként
Felelős szerkesztő:
JÓZAN MIKLÓS

Előfizetési ára:
Egy évre 10.000 kor.
Egyes szám ára 1000 korona.

Torda: 1568. **HATÁRKÖVEK** Pozsony: 1848.
az unitárius egyház történetében. Ezeken a helyeken mondta ki az országgyűlés előbb Erdélyre, azután egész Magyarországra nézve, hogy az unitárius vallás bevett vallás (recepta religio).

Hit-Remény-Szeretet.

„Hárman vannak, akik bizonysgot tesznek...”
1. János V. 7.

A nagy teremtés első hajnalán, könnyű szárnyon, három angyal szállt le a földre. Hirvivői az isteni kegyelemnek, amely szétárad mindenütt, ahol ők megjelennek. Munkásai az emberi boldogságnak, amely náluk nélkül teljes sohasem lehet. Egy vagy más alakban eleitől fogva, itt voltak körülöttünk: biztatva és bátorítva a csüggedőt, fölemelve az elesettet és kibékítve a patvari odókat. Gondoljon csak ki-ki a saját életére! Milyen vigasztalan robot volna a napi munka, a puszta kenyérkereset, ha ők nem dolgoznának velünk együtt az Isten dicsőségére. S milyen ernyesztő tespedés volna a nyugalom, ha ez a három angyal nem lebegne ottan a mi nyoszolyánk fölött, még álmainkban is vezetve és irányítva minket a boldog gyermekkor ismerős mezőin, vagy soha nem látott idegen tájakon. Valljuk be hát, szerelmetes barátaim, hogy mi minden modern vívmányunk és magas kulturánk mellett is még mindig vezetésre vagyunk utalva. Jól esik nekünk, hogyha a válaszuton megállva, habozó tekintetünk egy jóságos emberi ábrázattal találkozik, aki az első szóra útbaigazít bennünket. Jól esik nekünk, hogyha lelki válságunk közepette egy igaz barát erős karjára támaszkodhatunk. Jól esik nekünk, hogyha mulandó földi életünkben egy résztvevő kebel védelme alatt apró örömeinket kicserélhetjük, mélységes bánatunkat megoszthatjuk. Hadd legyen valaki, aki mindig és mindenütt, még a magasságos Istennek ítélőszéke előtt is bizonysgot tegyen. Bizonysgot mellettünk... Vagy ellenünk... „Mert hárman vannak, akik bizonysgot tesznek: a Hit, a Remény és a Szeretet.”

Ez a három angyal akkor igazán boldog, ha jó egyetértésben együttesen munkálhatják az ember üdvét, a földi boldogságot és a mennyei dicsőséget. Aki még nem találkozott velök ebben az életben, szánandó pária az; mert önmagát fosztja meg az emberi méltóság fölemelő érzetétől. Aki közömbösen halad el mellettök, magára vessen, ha lelki ürességét e világ csillogó javaival betölteni és pótolni nem tudja. Aki megtagadja őket, maga ellen mondja ki a halálos ítéletet. Pedig — Isten látja lelkemet — inkább mellettünk, mint ellenünk óhajtanak ők bizonysgot tenni. Ezért egy összeomlott világ romjaiból is új oltár emelnek, amelyről az áldozati láng régi fényben lobog, Istennek szent egei felé. Ezért a sülyedő fórum vásári zajából, értelmetlen hangzavarából törvényt és rendet követelnek, amelyben ott van a megújulás isteni csiréje. Ezért a házi tüzhely hamvadó parázsát ajkuk lehellelével élesztik, szívük vérével táplálják, hogy e földön senki se legyen boldogtalan, aki hit, remél és szeret.

Diadalmas Hitünk, éledő Reményünk s Te, idvezítő örök Szeretet, e hármasságban maradjatok velünk örökkön örökké! Munkásai az emberi boldogságnak... Hirvivői az isteni kegyelemnek... Boldog az, aki mellett Ti „bizonysgot teszték!”... Szerkesztő.

Két ablak.

(Edward Carpenter.)

Éjnek éjszakóján künn ültem egy kis kunyhó külszöbén.

És a szobából a nyíláson át bágyadt fény szűrődött s ott villogott az örökzöld repkény kuszó lombjain.

Egyszerre csak a fejem fölött kinyílt egy ablak, egy kis gyerek kandikált ki azon.

S belétekintett a teneketlen nagy éjszakába. Lelke megpihent a csillagoknak rezgő táborán.

És abban a pillanatban, valahol messze, egy ismeretlen földtekén, egy másik gyerekarca kandikált ki az ablakon s a mérhetetlen éjbe bámult, csak-ugy mint az előbbi kis gyerek.

És más és más világok lakói szinte kíváncsian tekintettek a nagy éjszakába;

De mind visszaborzadtak és megremegtek, mert semmi egyebet nem láttak, csak mélységes ürt és így szóltak: Oh, mily sötét, oh mily véghe-tetlen, oh mily rettenetes az Éjszaka!

Pedig mialatt ők így töprengenek, Isten szemével nézve örökös Nappal van a világminden-ségben.

Telve millió napsugár özönével.

P. b.

Egyházfentartási Alap.

Lapunk mai számában közöljük az országos gyűjtésre szóló felhívást. Szolgáljon az buzdításul minden hívünknek és jó barátunknak, akinek a szívében él az ősi szent hagyományok tisztelete aki a jobb jövőt a maga és mások számára verejtékes munkával és önzeilen áldozattal akarja kiküzdeni. Lapunk zártáig a házilag kezelt gyűjtés keretében a következő adományokat vettük s azokat egyuttal hálás köszönettel nyugtázzuk:

Konfirmáló ifjak gyűjtése 1 millió, Anonymus (IV.) 700 ezer, Pünkösdi ünnepi gyűjtés 677 ezer, özv. Perczel Ferencné (Baracska II.), Gálszécs Emil 200—200 ezer, dr. Péter Aladár, (Orosháza), Irsai Ervin, Fekete Zoltán (Sopron III.), özv. dr. Poliány Zoltánné, Marosi Ferenc (Szeged), Nagy Mária (Nagybecskerek), 100—100 ezer, Néhai József Elek (Sinfalva) emlékére 83 ezer, dr. Dénes Isvanné 80 ezer, Szathmáry Lajos (Cegléd) 50 ezer, Marosy József (Fadd), Simándi Zsigmond 40—40 ezer, Böllöni József 35 ezer, dr. Barabási István, Fodor László 30—30 ezer, Berkes Imre 10 ezer, Gömörly Károly (Alag III.) 7500, Gagyai Sámuel (Rákospalota) 6 ezer, Gömörly Kornél (Alag II.) 5 ezer.

I.—VIII. közlemény összege 15,138.680 K

IX. " " 3,793.500 K

Együtt: 18,932.180 K

Magyar Testvéreink!

Világfelfogások, világnézeti eszmék harca folyik ma előttünk,

S ebben a nagy harcban a keresztény kultúrán felnőtt magyarság sorsa is történelmi korszakhoz jutott.

E korszak azonban az egyetemes emberi és keresztény ideálok teljes harmóniájában kell, hogy nyugvópontra jusson.

Az unitárius egyház mindig ezeknek a szent eszméknek a szolgálatában állott.

A fejedelmi Erdély külön életében a katolikus, lutheránus, református és unitárius hitvallások recepta-religio-ként a legteljesebb harmóniában töltötték be történelmi szerepüket.

Ma is egymással egyetértve küzdenek a magyar eszmék szolgálatában a román elnyomással szemben.

A reformáció korszakában az események az unitárius egyház közjogi kifejlődését Erdélyre korlátozták s Magyarországon csak az 1848 évi XX. t. c. nyilvánította az unitárius vallást bevett vallásnak.

Azóta is Csonka-Magyarországon megmaradtunk a keresztény szeretet és békés együttmunkálás szerény egyházának.

A világháboru szomorú következményei azonban erdélyi hitrokonainktól elszakítottak, onnan segítséget nem várhatunk. Angol-amerikai testvéreink most a mindenüktől megfosztott erdélyi egyházakat igyekeznek megmenteni s ezzel a magyarság, a magyar kultúra megmaradását biztosítani és erősíteni

Ez egyben magyarázatát adja annak, hogy angol-amerikai hittestvéreink áldozatát nem vonhatjuk el azoktól, akik — vallásukon keresztül — magyar fajuk fenmaradásáért folytatnak keserves küzdelmet.

Minket pedig itt, arra rendelt a sors, hogy a szabad Magyarország szabadszemléű alkotmányának védelme alatt szószólói legyünk az Erdélyben elnyomással, megsemmisítéssel fenyegetett unitáriusságnak és ezáltal a magyarságnak.

A tulnyomólag székelyekből álló unitárius-ság történelmi szerepe alatt mindig egybeolvadt a magyarság eszméjével és gondolatával.

Erre legközelebből a szomorú kimenetelű világháboru következményei szolgáltatnak mindenki által jól ismert bizonyosságot.

Az erdélyi, viszonylag csekély magyarság maroknyi része: az unitáriusok a keresztény-magyar hitfelekezetekkel karöltve az angol és amerikai hitrokonai pártatlan lelkiismeretéhez fordultak és a jól ismert angol és amerikai kiküldöttek révén a világ elé tarthatták vérző sebeiket, melyeket a román közigazgatás ejtett a magyarságon és a magyar egyházakon.

Ez a nagyjelentőségű kapcsolat ad politikai súlyt is a kicsiny unitárius egyháznak.

Magyar Testvérek!

E kicsiny egyház anyagi válság előtt áll, már csak azért is, mert anyagilag gyöngye hivekből, főrészen Erdélyből kiüldözött hivatalnokokból és munkásokból áll. Azt a nagy feladatot pedig, hogy az elnyomott hittestvérek és a magyarság szószólója lehessen, csak úgy tudja betölteni, ha hitéletet élhet s ha a budapesti egyházközség anyagilag elég erős lesz arra, hogy a megkezdett munkát sikeresen tovább folytathassa. — Ebből a nagy magyar érdekebe kapcsolódó gondolatból kiindulva fordulunk Csonka-Magyarország hazafias szellemű és nemeslelkű polgáraihoz, hogy az anyagiakkal küzködő unitárius egyházközség részére, tehetségűkhöz képest meghozzák azt az áldozatot, amelyet a magyar érdekek szolgálatában álló egyházunknak teljes önzetlenséggel és őszinte áldozatkészséggel nyújthatnak.

Az adományokat a kormány ellenőrzése alatt fogjuk kezelni és felhasználni.

A független Magyarország felvirágoztatása létszen a jövőben is legszentebb feladatunk.

Az adományok boldogabb Magyarorszáért dolgozó egyházközségünk egyházközségi és kulturális céljainak megvalósítására fognak szolgálni.

Magyar Testvéreink!

Adakozásaitoknál figyeljete a szentírás következő szavaira:

„Adjatok és adatik néktek”. Luk. 6., 38.

„Az igaz pedig ad és nem tartóztatja meg adományát”. Példab. 21., 26.

„Amilyen mértékkel mértek, olyannal mérnek nektek, sőt ráadást is adnak nektek”. Márk 4., 24.

„Van olyan, aki bőven adakozik és annál inkább gazdagodik”. Példab. 11., 24

A budapesti unitárius egyházközség presbyteriuma nevében:

Budapest, 1924. évi február hó.

Dr. Nyiredy Jenő s. k. *Dr. Gotthárd Zsigmond* s. k.
gyűjtő biz. elnöke. egyházi gondnok.

Dr. Tóth György s. k. *Józan Miklós* s. k.
gyűjtő biz. jegyzője. unitárius lelkész.

Meghívó.

198—1924.

Esp. hív. sz.

A Dunatiszamenti Unitárius Egyházkör évi rendes közgyűlését 1924. jun. 29-én (vasárnap) délelőtt 9 órakor tartja Dévaványán az unitárius imaházban, a következő tárgysorozattal:

1. *Istentisztelet.* Imádkozik és egyházi beszédet mond *Bartók Géza*, polgárdii lelkész. Énekvezér: *Boros Áron*, hmvásárhelyi tanító. 2. Elnöki megnyitó: *úr. Hajós Béla*, köri f. gondnok. 3. Megbízó levelek. 4. Megalakulás. 5. Felsőbb rendeletek és törvények. 6. Egyházi Főtanács Kolozsvárt: 1924. 7. Esperesi jelentés. 8. Tanügyi jelentés. 9. Unitárius Egyházi Igazgató Tanács alakulásáról jelentés. 10. Egyházi államsegély fel-

osztása. 11. Svájci segély felosztása. 12. Kérvények. 13. Belső emberi nyugdíjintézet kérdése. 14. Angol-Amerikai Missió-Ház — Budapesten. 15. Angol-Amerikai Unitárius Társulatok 100 éves jubileuma 1925. május hó (Boston), június hó (London). 16. Indítványok (írásban előre!). 17. Jövő közgyűlés helye és ideje: Orosháza, június végén.

Délben közebed. Jelentkezni kell idejében *Borsi János* pénztáros címén — Dévaványa (Jásznagykunszolnok m.) Csatlakozás: Kisujszállás, Gyoma és Szeghalom felől menetrend szerint.

Budapest, 1924. június 10.

dr. Hajós Béla s. k. *Józan Miklós* s. k.
köri f. gondnok. esperes-plébspöki vikárius.

NB. — Egyházköri közgyűlésünkre hivatalosok a belső emberek, az egyházközségek kiküldött képviselői és a központi Egyházi Főtanács tagjai.

Legyen meg a Te akaratod . . .

Máté 6. r. 10 vers. „Legyen meg a Te akaratod, mint a mennyben, úgy a földön is”.

A Genézaret tónak kék tükrén szelid hajlással, egyhangu csobogással csapódnak a hullámok a hegy oldalához, hogy innen visszahullva, boldog engedelmisséggel ölelkezzenek újra bele a visszahívó mélység lágy ölébe. Csendes, megnyugtató alkonyat ereszkedik alá a földi életre; a völgyben a virágok becsukják szemüket, lehajtják fáradt fejüket . . . a láthatárra szürke takarót borít a közelgő este . . . valahol messze a munkából hazatérő leányok dalolnak halkán, csendesesen s hegyoldalon imádkozni tanít a názareti próféta . . . így imádkozzatok: Miatyánk, ki vagy a mennyekben . . . legyen meg a Te akaratod, mint a mennyben, úgy a földön is . . . Körülötte nagy sereg ember, férfiak és nők, ifjak és öregek, akik egész napon át hallgatták az élet beszédjét ajkáról, csendesesen lehajtják fejüket s mintha most értették volna meg őt egészen, utána halkán töredezik: *Legyen meg a Te akaratod . . . úgy itt a földön is.* S mintha a csillagos ég, amely ott ragyogott felettük, alább szállt volna, úgy érezték annyira egybeölelkezett, annyira egynek látszott az ég és a föld, annyira ott érezték az Isten országát, a lelkük mélyében.

Megtanulták és tovább tanították az imádságot gyermekeiknek — s azóta mi is elmondjuk csendes békés esti óráinkban, imádkozzuk panaszos hangon a kétségbeesés óráiban, imádkozzuk keserű lélekkel, a kényszerű lemondások estéin, imádkozzuk akkor amikor nincs más választásunk, nem tudunk egyebet tenni, mert a mi akaratunk nem sikerült, ráhagyjuk: *Legyen meg a Te akaratod — elmondjuk egy életen át százszor, meg százszor, úgy amint megszoktuk s megtanultuk, elmondjuk mert benne van a Miatyánkban, mert nem kerülhetjük, nem hagyhatjuk ki, elmondjuk ezerszer s nem gondolunk rája, nem gondolko-*

dunk az értelmén egyszer sem. Imádkozzuk mindig s egyszer sem tudjuk mit mondunk, mit kérünk vele. Talán merészet mondok, amikor ezt állítom, talán tiltakoztok is ellene, de mégis megismétlem, nem tudjuk mit kérünk e szavakban: Legyen meg a Te akaratod mint a mennyben úgy itt a földön is... A Miatyánk többi részét jobban értjük. Amikor a mindennapi kenyeret kérjük, vagy a gonosztól való megszabadítást, azt mind tudjuk, de a Miatyánknak legmélyebb pontja ez: *isten akaratnak a földön való teljesítése*... ha ezt megértettük volna, akkor ma nem kellene kétségbeesve gondolnunk az életre, nem volna annyi szomorú napunk mint ma van, nem fájna az életünk, mert akkor nem a *magunk* akarata szerint építettük volna s nem a mi saját akaratunk szerint rendeznők be az életet, hanem a *mennyei atya akarat*a szerint.

Már pedig ez dönti el életünk boldogságát. A földön az élet most olyan, amilyenek mi akartuk, mert aszerint rendeztük be. Tetszik ez így nekünk? A mi saját szenvedéseink tiltakozva emelnek szót ellene. S vajjon jobb s boldogabb lenne e az élet az isteni akarat szerint? Vagy rosszabb? Rosszabb semmi esetre sem. Mert az Istentől nem tagadhajjuk meg azt, hogy felettünk áll, hogy tökéletes. A tökéletesség pedig rosszat nem foglal magában. Hiszen ha csak egy festett képre, vagy szoborra mondjuk, hogy tökéletes az azt jelenti, hogy olyan szép, hogy annál szebb nem lehet. Olyan jó, hogy ennél jobb nem lehet. Tehát a tökéletes Isten akarata csak jobb, csak szebb, csak boldogabb életet teremthet a földön mint az emberé.

* * *

Van a sokféle vallásfelekezet között egy különös szekta, a nazarénusok szektája, amelynek tagjait csodálni lehet mindenben való megnyugvásukért. Szinte áldozatos lemondás az mindenről. Belenyugvás mindenbe, ami csak történik velük. Az Úr így akarja... az Úr úgy akarta... lehet hallani mindegyre. Mintha így akarnák megvalósítani a Miatyánk egyik tételét s azt hiszik, így teljesül az isteni akaratot, ha elfogadják mindent, ami történik, belenyugosznak mint megváltoztathatatlanba, minden történésbe akár felülről, akár az embe-
rektől származik az. Az lehet az alapja talán felfogásuknak, hogy a világon semmi sem történik a mindent tudó és kormányzó Isten tudta nélkül, még egy hajszál sem hullhat le fejünkről az ő akarata nélkül. Ez igaz. De azt sem szabad gondolnunk, hogy azt a hajszálát a jó Isten keze tépte le fejünkről. Mert ha mindent, ami csak történik a világon, ő maga az égi hatalom hajtana végre, akkor mi dolga van a földön az embernek? Itt a tévedés e felfogásban s abban, ha valaki ezt az ígét: „Legyen meg a te akaratod“... úgy magyarázza, hogy az embernek lemondóan, gyáván beletörődve mindenbe, csak néznie kell a világot.

Éppen az ellenkezőt jelenti. Nem csendes lemondást, nem megnyugvást jelent az Isten akaratának keresése. Éppen ugyancsak küzdelmet.

Ellenkezést örökellenkezést önmagunk akaratával Még többet. A mi akaratunknak az Isten akaratában való feloldódását. Nyugtalan-ságot jelent, szüntelen keresését az égi akaratnak. — S milyen lehet ez az égi akarat? Csak olyan, amilyen maga az Isten. A mi szándékaink, terveink s minden akaratunk csak olyan lehet, amilyenek mi vagyunk. *Senki sem adhat mást, mint ami lényege.* Az Isten nem akarhat mást, mint ami ő maga. *Lényege a végtelen szeretet. Tehát szeretetet akar s nem gyűlöletet. Ő a lizta igazság. Tehát igazságot akar. Ő a megbocsátás, Ő a jóság, Ő a békesség Istene, tehát nem háborúságot akar.* Ezt csak az emberi akarat hozta a földre, a gyűlöletet s az irigységet, a könyörtelenséget. Amikor csak a saját akaratát követte, mert nem ismert el urat maga felett az ember. Azt hite elveszti a szabadságát, az ő szabad akaratát, ha Istenére hallgat. És éppen akkor esett rabságba. Saját magának gonosz szenvedélyének, gyűlöletének, kapzsiságának, hazu életének szomorú rabja lett az ember. Egy börtön ma a világ s a fájdalmak és szenvedések vasbilincseitől nem tudunk megszabadulni. *Ugy lett, ahogyan mi akartuk. Mert az Isten nem így akarta.* — Az isteni akaratnak felismerése csak felszabadítja az embert. Nem gépemberek vagyunk mi, hogy egy nálunknál hatalmasabb erő parancsának vakon engedelmeskedjünk. Az Isten nem szabályokban és rendeletekben jelenti ki akaratát. Nem határozza meg, hogy így lépjünk vagy úgy gondolkodjunk. Az isteni akarat kitűzi a célt. *Ember, az én akaratom hogy boldoggá légy Boldoggá pedig csak a tökéletesség útján lehetsz. Ha o'yaná igyekszel lenni, mint én vagyok. Ha az én akaratom a tiéd is lesz. Ha nem gyújtasz háborút akkor, mikor én békességet akarok e földön; ha nem gyűlöli még a testvér is a testvért, amikor én szerettek titeket, ha nem csalja meg ember az embert amikor én mindenkinek igazságosan megfizetek. Ha megbocsátasz az ellened vétkezőnek, amikor én mindennap százszor megbocsátok neked..* ha mindez lenne a mi akaratunk is, ha egyet akarna a menny és a föld, ha az ember is azt akarná, amit az Isten, ha minden, amit a lelkünk, ez a menyország szépet s jót kigondol mi valóságba teremtenők a földön, együtt volna az ég boldogsága és a föld öröme az emberben. — Mint a bimbó hasadása, szirmok nyílása, úgy bomlana ki az isteni akarat s az ember jóltevő kezenyomán, a mi boldogabb életünk.

* * *

Amíg csak imahengerek, imagépek vagyunk, akik nagyhanguan mormogjuk a Miatyánkot s gyáván mégis belenyugszunk sorsunkba, addig megérdemeljük ezt az életsorsot. Ahányszor elmondjuk: Legyen meg a Te akaratod, mindig arra a boldog életre kell gondolnunk, amelyet az Isten akar a földre, s amelyet az ember megteremthet a földön. Aranyhid ez az imádság, amelyen mennyei élet száll a földre, vagy az ember emelkedik mennyei életbe. Emberek vagyunk, akik lelkünkben hordjuk a menyországot s annak

boldogságát és a pokol minden szenvedését. A mi akaratunk olyan poklot hozott ide, amelyben egymást eszik az ördögök, az isteni akarat pedig olyan menyországot varázsolhat rajunk keresztül, amilyenről csak álmodunk, amelyért imádkozunk: Legyen meg a Te akaratod... Mi Atyánk... ne csak a mennyben, de legyen meg csak itt a földön is ámen.

Dr. Drummond és a szegedi egyetem

Lélekemelő ünnep volt Szegeden 1924. május 24-én délelőtt a szegedi egyetemen. Akkor avatta ugyanis kincses Kolozsvárnak bujdosó Tudományegyeteme a politikai tudományok disz doktorává Rev. W. H. Drummond, angol unitárius lelkész atyánkiát. Ujból beteít a példaszó: „Jó tett helyébe jót várj.“ Drummond barátunk volt az, aki 1919 őszén először látogatta meg erdélyi teleinket ottani nagy nyomoruságukban s kereste az érintkezést nem csupán unitárius testvéreivel, hanem a magyar kisebbségek többi tagjaival is; amire 8 napi kolozsvári időzése alatti bő alkalma nyílt. Tanácskozott Ferenc József püspök urral, Majláth Gusztáv, r. kath. püspökkel és Nagy Károly, ref. püspökkel s az őik üzenetét is átvette külföldi hitrokonaik számára. Ügyvédek, orvosok, egyetemi tanárok s az erdélyi nemes családok képviselői felhárták előtte azt a siralmas helyzetet, amelybe a román önkénykedés sodorta a magyar nemzeti kulturát, fenyegetve egyúttal a történelmi egyházaknak országos törvényekben és az európai nagyhatalmak lelkiismeretében biztosított jogait. Drummond barátunk a szerzett információk és benyomások alapján, rövidesen megalkotta a maga véleményét s közölte azt az akkori angol főmegbízottal Budapesten s az ő biztatására közölte a párisi békekonferencia illetékes alosztályával is. Odahaza pedig élőlőszóval és írásban propagandát indított, hogy az angol-szász faj igazságszerető érdeklődését felébressze az erdélyi ügy iránt. Erdély iránt, ahol egy szerencsétlen gondolat egy alacsonyabb kultúra kormányja alá rendelte az ezeréves magyar kulturát. Ami pedig — végeredményében — homályt vet az általános emberi kulturára is s a vallási és nemzeti kisebbségeket kiszolgáltatja az elbizakodott „hódító“ pillanatnyi szeszélyének és agyafurt cselvetéseinek, amelyek az agrártörvény jogfosztó intézkedéseiben már is éreztetik romboló hatásukat. Drummond barátunk ebben az ügyben az Amerikai Egyesült Államok nagy részét is bejárta, sőt egy római katolikus püspöki tanácskozáson is részt vett. Ennek nyomán indult el 1920 tavaszán az a háromtagú missió, amelyet amerikai unitárius testvéreink azért küldöttek át, hogy a pillanatnyi segélynyújtás mellett vigasztalást is hozzanak a csüggeteg lelkeknek s ők maguk a helyszínen személyesen győződjenek meg az itt is, ott is fel-felhangzó sérelmekről, amelyeknek — úgy látszik — soha vége nem lesz, amíg egy magyar él Erdély ősi

földjén. Három hónapos körutjukat megörökíti az a füzet, amelyet tapasztalataikról több nyelven kiadtak s amely igazolta Drummond barátunk összes megállapításait. Ugyanezt a célt szolgálta az 1922. nyarán Erdélyben járt angol-amerikai missió is, amelynek négy tagja három hét alatt éppen eléget látott, hogy tapasztalatairól egy vaskos kötetet adjon ki, foglalkozva főként az iskolák és az egyházi birtokok kérdésével. Az amerikai egyházak adoptáló szervezete máris éreztette ugyan jótékony hatását az anyagiakban; de a lelki nyomoruságon s a rombadólt eszményi világon csak egy történelmi pillanat segíthet, amelyben elhangozzék a világra szóló angol államférfiúnak tiltakozó szava: „Hands off.“

Drummond barátunk legutóbbi világkörü utjában is, mint a szabadelvű vallásos kongresszusok főútkara, sok jó barátot szerzett nekünk mindenfelé, még Indiában is.

Ilyen és hasonló önzetlen szolgálatoknak a megtisztelő jutalma az a disz doktori oklevél, amelyet az ez idő szerint Szegeden működő m. kir. Ferenc József Tudományegyetem a fent jelzett napon ünnepélyes keretek között nyújtott át Drummond barátunknak, az egyszerű, de szókimondó és nyílt szívű, unitárius lelkésznek, akinél igazabb barátja nem igen van a magyar ügynek az egész világon.

Az aulában ott volt az egyetemi tanács teljes díszben. Jó barátok a közelből és a távolból. A megharottságtól könnyező ünnepi közönség. S a lelkes ifjuság. — Az ünnepi ülés lefolyását az ünnepelt számára Csengery professor ur latin nyelven tolmácsolta. Az esküt dr. Drummond szintén latin nyelven tette le. S utána a következő angol nyelvű nyilatkozatot olvasta fel:

„Rector Magnifice, — Lelkem mélyéből köszönöm ezt a nagy kiüntetést, amellyel engemet ez az egyetem az ő tiszteletbeli doktorainak sorába felavatott. Bármikor szép és dicső dolog, ha a tudományoknak ősi fészke valakit kebelébe fogad; az az ősi lészek, amely a tudományos kutatás és érett bölcsesség ápolásában az egész művelt világon szép nevet vivott ki magának. Az én örömem és kiváltságom annál nagyobb, mert tisztelem azt a hősiesség magatartást, amellyel Önök viselték és viselik a rájuk szakadt nagy szerencsétlenséget, s egy percig sem engedték megintgatni a tudomány büszke lobogóját, oly körülmények között sem, amikor a kicsinyhitűeknek kétségbe kellett volna esniök.“

De ebben a kitüntetésben, amelyet ez a magyar egyetem a mai napon egy angol férfiúra ruház, személyemtől eltekintve is látok valamit, ami ennél sokkal fontosabb. Symboluma ez annak a tartós barátságának, amely a mi országunkat hosszú századokon át egybefűzte; én bízom abban, hogy szerencsésen megújított barátságunkat soha többé semmi külső körülmény nem fogja megzavarni. Azt mutatja ez, hogy a különböző országok tudományos intézetei között is rendre helyreáll a béke korszaka, amelyet az utóbbi évek áldatlan harcai és versengései megszakítottak volt.

Részemről ígérem, hogy iróasztalomnál és a nyilvánosság előtt mindent megfogok tenni, hogy magamat érdemesítsem erre a ritka kitüntetésre. Arról sem felejtkezem el, hogy kötelességem szerint előmozditsam az Egyetem javát s annak mindig hű fia legyek. „*Floreat Universitas Regia Hungarica Francisco Josephina!*“

Az ünnepi szertartás kiegészítő része volt a hangulatos díszebéd a Kass-szálló külön éttermében, ahová a legujabb rádió útján szeretve tisztelt főpásztorunk atyai üzenete is eljutott, együtt örvendezve velünk a nap örömének. Itt az ünnepeltet Ereky István professor ur angol nyelven, a jelenvolt városi tanácsos magyarul, Csengery professor pedig stilszerűen latinul köszöntötte fel, antik egyszerűséggel fűzve hozzá: „Nemcsak diszdoktornak kellett volna Tégedet megválasztanunk, hanem egyuttal magyar honpolgárnak is...“

A köszöntőkre Dr. Drummond nemes közvételenséggel válaszolt s hálát adott az Istennek, hogy ezt a napot megérni engedte. Ez az ünnep egyuttal ünnepe volt a szegedi filiának is. Szombat d. u. iljusági gyűlés volt az egyetem egyik tantermében bibliamagyarázattal egybekötve. Ugyanekkor a nagyközönség előtt számolt be dr. Drummond az ő világkörűli útjának fontosabb mozzanatairól. Másnap pedig a ref. templomban ünnepi istentisztelet volt d. e. 11 órakor. Predikált dr. Csiki Gábor, agendált Józán Miklós, az urvacora kiosztásában pedig Dr. Drummond is segédkezett s végül az egész gyülekezetre ő adta az áldást.

Az ünneplésből Hódmezővásárhely is kivette a maga részét. Május 26-án Kovács József és neje díszebédet adtak vendégszerető házuknál az illustris vendég tiszteletére. D. u. 6 órakor pedig az uniárius templomban előbb Barabás István lelkész, majd a polgármester ur köszöntötte Drummond atyánkfíát, aki a templomot betöltő áhítatos közönség előtt keresetlen egyszerűséggel mutatott reá, hogy világkörűli útjából egy jó tapasztalatot szűrt le s ez az, hogy a világnak több szeretetre van szüksége. Szeretettel fogadta és látta este a vacsorán a székely társaság. Másnap megnézte az iskolát, az egyházközség tanyáját s szíves szavakban búcsuzott a Keblí tanácstól.

Idejében érkezett Budapestre, hogy itt Áldozókor megáldja a konfirmáltakat s tisztelgő látogatást tegyen a Kormányzó Urnál.

Áldásunk és szeretetünk kíséri kódös hazájába, ahol egyszer virrad a magyarnak is.

HIREK.

Az egyházi adóról szóló „Értesítés“-ek egy részét már megküldöttük hiveinknek s e hónapban megküldjük mindenkinek. A januárban kivetett adókat a pénzünkben beállott értékcsökkenésnek megfelelően az adóketető bizottság kénytelen volt felemelni. A most kiküldött és kiküldendő értesítések tehát a *felemelt* adó összegét tudatják. A januárban és februárban befizetett

adóösszegekre a felemelés nem vonatkozik. Ajánlatos ezért a hivekre nézve s jobb az egyházközség szempontjából is, ha mindenki módja és alkalmá szerint befizeti adóját mielőbb, mert így elkerüli az esetleges — Isten ne adja — újabb felemelést s az egyházközség is elkerüli az ilyen „kényszerkedveskedést“ hiveivel szemben. — Itt kívánjuk megjegyezni, hogy az országos gyűjtésre vonatkozó „Gyűjtőlevelet“ a vidéki unitáriusok egy részének már szintén elküldöttük és küldjük folytatólagosan minden magyarországi hívünknek. A gyűjtési engedély június 30-ig szól, *de a gyűjtés idejének f. évi december 31-ig leendő meghosszabbításáért már folyamodtunk a m. kir. Belügyminiszter urhoz. Az engedélyt erre meg is kaptuk.* Addig tehát mindenki gyűjthet és gyűjtsön is minél többet. Kérjük hiveinket, hogy *a gyűjtőlevelet gondosan őrizzék meg és amint valaki a maga gyűjtését befejezte, az a gyűjtött összeget a mellékelt csekklopon adja postára, a gyűjtőlevelet pedig küldje vissza budapesti egyházközségünk címére, mert nekünk azzal kell elszámolnunk. Más pénzt pl. egyházi adót ezen a csekken küldeni nem lehet.*

Husvétí ünnepünkön Budapesten urvacsorát vettek 583-an. A kenyeret ez alkalommal Józán Miklósné főtisztelendő asszony, a bort pedig Szathmáry Pál hitrokonunk adományozta. Köszönjük.

A „**Budapesti Székely Dalárda**“ Tiboldi József karnagy vezetése mellett áldozócsütörtökön este 6 órakor hangversenyt rendezett a Deák-téri lutheranus iskola dísztermében. Ezen a jól sikerült hangversenyen a kiváló művésznők és művészek zene és énekszámái közben Rev. dr. W. H. Drummond angol hitrokonunk tartott érdekes előadást világkörűli útjáról.

Pünkösdi ünnepén urvacsorát vettek 460-an. Kenyeret ez alkalomra is Józán Miklósné főtisztelendő asszony, bort pedig Szathmáry Pál őrnagy és dr. Gálszécs Emil igazgató hitrokonunk adtak. Köszönjük.

Elhunyt. Nyiregyházán lakó Csiky István és neje sz. Siménfalvi Erzsébet hitrokonainkat fájdalmas veszteség érte f. hó 1-én 18 éves gimnazista fiuk: István, amint szomoruan írják, „visszaadta lelkét teremtőjének“. Ószinte részvétünket küldjük s a jó Istentől vigasztalást kérünk számukra

Dunatiszamenti Egyházkörsünk rendes évi közgyűlését f. hó 29-én (vasárnap) tartja Dévaványán. A gyűlés programja lapunk más helyén olvasható.

Vallástani vizsgák ideje Budapesten. Elemi iskolások részére: június 15-én, középiskolások részére; június 22-én délután 4 órakor a templomban.

Confirmatiói ünnepét a budapesti egyházközség áldozócsütörtökön tartotta, amely alkalommal 30 ifju növendék (20 fiu, 10 leány) először részesült Józán Miklós püspöki vikárius kezéből az uri szent vacsorában. Az áldást reájuk — itt levő kedves vendégünk — Rev. Dr. W. H.

Drummond angol lelkész hitrokonunk adta. „Confirmációi Emlék“-ül pedig minden növendék egy szép „Márk Evangelium“-ot kapott, Botár János nyug. pt. főfelügyelő, presbyter atyánkfia ajándékából. A confirmált növendékek névsora a következő. Leányok: 1., Gergely Erzsébet, 2., Gergely Margit, 3., Hegyi Sárka, 4., Ihász Borbála, 5., Kerekes Ilonka, 6., Szász Ilona, 7., Marosi Margit, 8., Bogdán Ida, 9. Irsay Vera, 10., Gábor Judith. Fiúk: 1., László Gyula, 2., Kisgyörgy Ferenc, 3., Szende Béla, 4., Bodóczy Lajos, 5., Deák Tibor, 6., Kiss M. Ernő, 7., Klein Miklós, 8., Skall Gyula, 9., Birtalan Lajos, 10., Havas László, 11., Havas János, 12., Dézsy Zoltán, 13., Gagyi Sámuel, 14., Máthé János, 15., Deák Ferenc, 16., Botár Zoltán (Szolnok), 17., Botár Imre (Szolnok), 18., Vajda Pál, 19., Gyenes László, 20., Pál Miklós (Szarvas). Mint követésre méltó példaadást jelentjük, hogy az ünnepély végén a confirmált növendékek 1,000.000 (egy-millió) koronát gyűjtöttek maguk között, az egyház „Fenntartási Alap“-ja javára.

Az ifjúsági Istentisztelet június 29-én az egyházköri közgyűlés miatt elmarad. De július és augusztus utolsó vasárnapjain a rendes időben délután 4 órakor megtartjuk.

A szegedi református egyházközségnek június 21 és 22-én harangszentelési és orgonavatási ünnepe lesz.

Az ifjúsághoz. A budapesti egyházközség Kebli Tanácsa f. hó 1-én tartott gyűlésének határozatából a budapesti lelkészi hivatal felhívja a Budapesten lakó unitárius egyetemi és főiskolai hallgatókat, általában a felsőbb tanuló ifjúságot, hogy lakáscímét, jelenlegi foglalkozását s általában helyzetét mielőbb — saját jövője érdekében is — jelentse be

Unitárius Egyházi Igazgató Tanács.

A magyarországi unitárius egyházkerület alakuló gyűlését f. évi június 14-én d. u. 6 órakor tartotta a budapesti unitárius templomban. Ekkor választotta meg a főgondnoki hatáskört betöltő világi elnököt, titkárt, jegyzőket, jogtanácsost és az állandó bizottságok (pénzügyi, nevelésügyi és jogügyi) elnökeit és tagjait. Ennek a szervezetnek végleges megalakítása azért volt fontos, mert ez fogja képviselni a magyarországon élő unitáriusok érdekeit a magyar kormány, a testvér egyházak főhatóságai, angol és amerikai unitárius szervezetek előtt. A mi Igazgató Tanácsunk mint a magyarországi unitárius egyházi főhatósága, azt a szerepet tölti be, amit eddig a Kolozsivárt székelő E. K. Tanács, illetőleg a Főtanács. Attól — fájdalom — most — lélekben soha —, de adminisztráció szempontjából el vagyunk szakítva s épen ezért, hogy az egységes szervezetben egészséges életet élhessen ideszakadt egyházkerületünk, a Magyarországon élő főtanácsosok tagjaiból megalakult az Unitárius Egyházi Igazgató Tanács. A gyűlést dr. Hajós Béla köri f. gondnok nyitotta meg, mint korelnök; Józán Miklós vikárius imát mondott. Utána korelnök ismertette az okokat, amelyek szükségessé teszik az Igazgató Tanács

megalakulását és felkéri dr. Tóth György táblabíró afiát, hogy ismertesse a szabályzatot. A „Szabályzat“ ismertetése után megejtette a gyűlés a választást.

A választás eredménye a következő: 1. *Világi Elnök*: főgondnoki hatáskörrel: dr. Hajós Béla ny. min. tanácsos. 2. *Titkár*: Biró Lajos lelkész. 3. *Jegyző*: egyh. részéről: Barabás István lelkész, világi részről: dr. Dézsi Ferenc táblabíró. 4. *Jogtanácsos*: Báró dr. Dániel Gábor. 5. *Pénzügyi Bizottság*: *Elnök*: dr. Mikó Gábor. *Tagok*: Beke Mózes, Dimény Mózes, Faluvégi Áron, Mátéffy Domokos, Székely János, Székely Mózes. 6. *Nevelésügyi Bizottság*: *Elnök*: dr. Gothárd Zsigmond. *Tagok*: dr. Jakabházi Zsigmond, dr. Nyiredy Jenő, Pál Ferenc, Szentannai Samu, dr. Ürmössy Gyula. 7. *Jogügyi Bizottság*: *Elnök*: dr. Tóth György. *Tagok*: dr. Ádám Dénes, Csongvay Géza, dr. Balázs Ferenc, dr. Gothárd Kálmán, Imreh József, dr. Ürmössy Károly és Török Géza.

Az eredmény kihirdetése után a gyűlés elhatározta, hogy a törvényes megalakulást közli az Egyházi Főtanáccsal, a kormánnyal, az összes magyarországi bevett és elismert ker. felekezetek egyházi főhatóságaival, a főváros polgármesterével és az angol és amerikai társulatok vezetőségeivel.

Végül a gyűlés üdvözölte Józán Miklós vikárius egyházi és dr. Hajós Béla köri f. gondnok világi elnököket s megbizta az elnökséget azzal, hogy a megalakulás alkalmából üdvözlő irattal keresse fel Ferenc József püspök urat és az egyházi főgondnokokat.

„Kis biblia.“

Írta: Pap bácsi.

(Kiadja a Magyar Unitárius Nőszövetség. Ára 6000 K. Kapható a lelkészi irodában V., Koháry-u. 4. II.)
(Folytatás).

A második részben végig vezeti az olvasót a „Pap bácsi“ a Mesteréletén. Ragaszkodik egyes helyeken a bibliai naiv csodás leírásához, de csak azért mert ez szép. Itt is a tanulásra fordítja a gondot. Különösen felhasználja az alkalmat a tanításra a „Kettős parancs“-ban, a „Hegyi beszéd“-ben és a „Példázatok“-ban. Amint az első rész az ó-testamentum történeti könyveiben, úgy a második rész az új-testamentomban nagyon kedves kalauzul szolgálhat nekünk. Itt is meszeszerűen mondja el az eseményeket és a 36 oldalon egy kivetni való szó sincsen. Minden mondatból csak szépet, jót és nemeset lehet tanulni és tanulni lehet mindenkinek, kicsinynek, nagy-nak egyaránt, legyen az olvasó tanult, vagy tanulatlan ember. Itt is az az ujság, ahogy előadja az eseményeket. A modern ember írja le Jézus életét a régi kor mély vallásosságával.

A harmadik részben egy néhány verses imát, a magyar Hiszekegyet, Hymnus és Szózat két első versszakát, a saját nemes irredenta dalát és gondosan összeválogatott egyházi énekeket végül a Miatyánkot, az apostoli hitvallást és a tizparancsolatot (változtatott alakban) közli. Ez a rész is elárulja a kitűnő pedagógust, a hívő lelkészt és a poéta lelkű hazafit.

Ennek a kedves kis könyvnek, melyet oly örömmel és lelki élvezettel olvastam át, tábláját

„Jézus és a gyermekek“ bájos képe disziti. A „Kis biblia“ megjelenését az áldozatkész Magyar Unitárius Nőszövetségnek köszönhetjük. Az ő lelkesedésük, bőkezűségük és minden szépért és jóért lelkesedő szívük tette lehetővé ennek a kedves kis könyvnek megjelenését. Azt hiszem mindnyájunk nevében szólok, midőn meghajolva az ő nagyságok előtt, halás szívvel köszönöm meg az ő áldozatkészességüket. Azzal a gondolattal fejezem be ismerletésemet, amivel a püspöki vikárius bemutatta a közgyűlésnek: ennek a könyvnek már régebben meg kellett volna jelennie és még hozzáteszem: várjuk a többi szükséges tankönyvet az ő tollából, mert a háboru nagyon hiányossá tette a mi vallástankönyvi irodalmunkat. Ajánlom e kis könyvet úgy a tanuló ifjúság, mint összes hiveink figyelmébe. Olvassák el, mert sok ujal és szépet fognak belőle tanulni.

Ujváry László.

Felelős kiadó: BIRÓ LAJOS.

BIRTALAN LAJOS

kárpitos és diszitő

BUDAPEST, VII., AKÁCSFA-UTCA 58.

Elvállal angol bőr-, szalon- és függönydiszítéset, továbbá szabadon álló ottomán ebédlő-díványok, rugganyos ágybetétek, matracok, ablakrolók készítését és autók párnázását a legjutányosabb áron. Vidékiek soronkívül pontosan kiszolgáltatnak. Szőnyegek, függönyök megóvását és molytalanítását vállalom.

Támogassátok

dr. Gálffy Gábor személyes vezetése alatt álló

„Cyklop Cipőüzemet“

VII., Telep-utca 9. szám.

ahol jutányos áron mérték után készülnek az elegáns, tartós férfi és női

cipőkülönlegességek.

Feltétlen garanciát nyújt Chic és izlés tekintetében a munkavezetést ellátó intellektuellek, jogi, technikai és paedagogiai végzettsége.

STERN JÓZSEF R. T.

Budapest, Kálvin-tér 1.

Alapított 1859. évben.

Szövetek, ruzsóárak, selymek, bélés és vászonárak, női-, férfi- és gyermek-fehérmű, kész felöltők és blouzok legjutányosabb bevásárlási forrása

Nyomatott Bognár sajtóipari üzemében, Újpest, Lőrinc-utca 49.

Budapest, V., Kálmán u. 21. Telefon: 5-34

Kádakat

Puttonyokat

Boredényeket

Mezőgazdasági szerszámokat

Tragacsokat

Kocsirészeket

készítünk

TELEFON SZÁM: 180-53. **KARTAL TESTVÉREK** Sörgöncím KARTALOK Budapest

műszaki kereskedők

BUDAPEST, V., ALKOTMÁNY-UTCA 18. SZÁM.

Műszaki anyagok és cikkek, olajok kenőanyagok, minden mezőgazdasági és egyéb iparág számára legjutányosabban kaphatók.

BERDE LAJOS

cipészüzlete

Budapest, II., Batthyány-utca 48. szám.

Férfi- és női cipőt mérték után készítenek. Javitást is vállalok. Mérsékelt árak.

„STUDIUM“ KÖNYVESBOLT

Budapest, IV., Múzeumi Körút 21. szám.

Telefon: Nagyrészt erdélyiekből alakult új vállalat 186-87. Telefon 186-87.

Szaktankönyvek, szépirodalmi, egyházi és egyetemi tankönyvek raktára. Beszerez és szállít minden kapható külföldi és belföldi könyvet és folyóiratot. Vidéki megrendeléseket gyorsan és gondosan elintézik.

Szolga Miklós

ÉRTÉKPAPIRKERESKEDŐ

V., Bálvány-utca 21. I. 14.

Hirokonoknak értékpapír vételét és eladását legkedvezőbb feltételek mellett bonyolítja le.

Telefon: 199-71.

Hivatalos órák: d. e. 9-1-ig, d. u. 5-7-ig.

Handwritten note: Szolga Miklós